

INTERAKTIVNO DELOVANJE ZA PISMENOST PRIHODNOSTI

/ Maja Gržina Cergolj / Osnovna šola Lucija

POVZETEK

Enaindvajseto stoletje informacije upravlja interaktivno, zato predstavlja tudi spremembe v komunikaciji. Interaktivna pismenost, kot zmožnost vzajemnega delovanja v okviru različnih okolij, orodij in medijev, ustvarja sinergijo med spretnostmi preteklosti in sedanjosti. Označuje nadgradnjo pismenosti in deluje na podlagi pozornosti. Celosten pogled na informacije predstavlja tudi kritično izločanje nepomembnega. Je tudi sredstvo, s katerim lahko učitelj doseže boljše rezultate pri pouku, če ugotovi ustrezno kanaliziranje pozornosti. Ne pomeni absoluten prehod na informacijsko družbo, temveč upravljanje z včeraj, danes in jutri. Pomeni interaktivno delovanje in izobraževanje za pismenost prihodnosti.

Ključne besede: komunikacija, interaktivna pismenost, informacijska družba

UVOD

Enaindvajseto stoletje napoveduje prihod časa, ko je za pridobitev znanja značilen hiter pretok informacij. Postopoma smo priča novi sinergiji med različnimi okolji, orodji in mediji, ki zahtevajo zapletenejšo spretnosti, nova znanja uporabnikov in nove oblike pismenosti (Frau-Megis 2012, 15). Sprašujemo se dvoje: Ali bomo lahko ohranili zapuščino 19. stoletja in jo nadgradili s spretnostmi 21. stoletja? In ali bomo lahko razumeli sporočila lastnih otrok, ne da bi padli v digitalni razkorak in se počutili digitalno nerazumljeni, izključeni ali celo izigrani?

Vse bolj se nezavedno nagibamo k uporabi različnih pismenosti in k celostnemu razumevanju sporočil. Pojav inovativnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij je povzročil potrebo po pridobivanju e-kompetenc in njihovo učinkovito rabo, zato teoretiki utemeljujejo potrebo po redefiniciji koncepta pismenosti, kot nam je danes znana, torej kot sposobnost branja in pisanja (Vehovar 2011, 3).

Hitrost napredka narekuje tempo in od posameznika zahteva vseživljenjsko izobraževanje. V okviru vzgoje in izobraževanja je pojav še posebej aktualen, saj nam nudi možnost razumevanja otroškega sveta tako, da se mu smiselno približamo in prilagodimo podajanje snovi njihovi pozornosti. Frau-Megis (2012, 21) pravi, da smo, zavedajoč se centraliziranosti in neizbežnosti vseh pismenosti, na

obzorju nekega procesa, ki je povezan z računalniško, informacijsko in komunikacijsko znanostjo. Digitalni razkorak je tisti, ki nam lahko daje občutek nerazumljenosti, izključenosti ali izigranosti. Enaindvajseto stoletje je ubralo pot, ki jo je treba prilagoditi številu in starosti populacije. Primerjave kažejo (Vehovar 2011, 1), da je Slovenija nad evropskim povprečjem pri agentih pridobivanja e-kompetenc (formalno, neformalno, samoizobraževanje), zaostaja le pri izobraževanju v organizacijah. Znanja o uporabi novih tehnologij pa pogosto pomenijo ključno prednost.

METODOLOGIJA RAZISKAVE

V empiričnem delu smo postavili raziskovalna vprašanja, ki so vezana z vsem, kar je povezano s pismenostjo, z vsem, kar ujame našo pozornost in kar lahko dojamemo kot sporočilo. Raziskava je bila opravljena s 54 otroki, starimi od 13 do 14 let, na eni od osnovnih šol na območju slovenske Istre. Spraševali smo jih po njihovi pozornosti in po njihovem odnosu tako do informacijskih tehnologij, knjig, časopisov in drugih virov, ki so povezani tako s klasično definicijo pismenosti kot tudi z njeno redefinicijo. Raziskava je namenjena hitremu vpogledu stanja interaktivne pismenosti in kako se različne pismenosti med seboj povezujejo. Rezultati so podrobneje opisani v poglavju, ki sledi.

Učenci so reševali vprašalnik s tremi vprašanji. Odgovori so bili dani. Niso

bili ločeni glede na spol. Edina omejitev je bila starost. Vprašalnik so reševali samostojno, v mirnem okolju, brez namigov in pomoči. Podatki so bili računalniško obdelani z aplikacijo SurveyMonkey.

REZULTATI RAZISKAVE

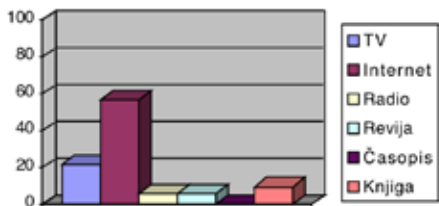
Učencem smo postavili tri vprašanja: 1) Kaj ti je bližje?, 2) Kaj bi izbral? in 3) Kaj rajši bereš? Kot je razvidno iz spodnjih tabel in stolpičev, so bili možni odgovori že dani. Anketiranci so imeli možnost izbire samo enega odgovora.

Možni odgovori	Odgovori %	Odgovori št.
TV	21,57	11
Internet	56,86	29
Radio	5,88	3
Revija	5,88	3
Časopis	0	0
Knjiga	9,8	5
Skupaj		51

Tabela 1: Kaj ti je bližje?

S prvim vprašanjem smo ugotavljali, kateri medij je trenutno najbolj aktualen. Na vprašanje je odgovorilo 51 anketirancev, 3 pa so ga preskočili.

Na prvem mestu je pristal internet, sledijo mu televizija (TV), knjiga, radio in revija, ki sta dosegli popolnoma enako razmerje. Zanimivo je, da se za časopis ni odločil nihče.

Slika 1: Kaj ti je bližje?

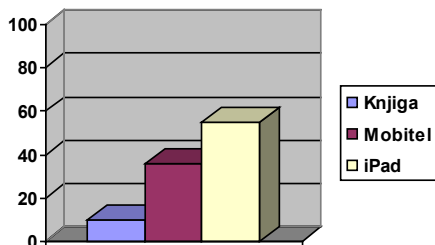
Rezultati kažejo, da je pozornost učencev usmerjena najbolj na internet, televizijo in knjigo, zato velja učenje usmeriti v te medije. Rezultati kažejo tudi na delovanje interaktivne pismenosti, saj je poizvedovanje po informacijah povezano tako z informacijsko pismenostjo kot tudi s pismenostjo iz preteklosti. Poleg statistike medijev je viden tudi njihov razvoj, ki sovpada z njihovo aktualnostjo.

Možni odgovori	Odgovori %	Odgovori št.
Knjiga	9,43	5
Mobitel	35,85	19
iPad	54,72	29
Skupaj		53

Tabela 2: Kaj bi izbral?

Pri drugem vprašanju smo anketirance spraševali, kaj bi si izbrali, če bi lahko izbirali med knjigo, prenosnim telefonom in iPad-om. Na vprašanje je odgovorilo 53 anketirancev, 1 pa ga je preskočil.

Na prvem mestu je pristala tehnologija – iPad, sledita pa mu prenosni telefon in knjiga.

Slika 2: Kaj bi izbral?

Rezultati prikazujejo, da je pozornost učencev tudi pri tej izbiri usmerjena v tehnologijo. Za delo v razredu in doma je to znak, da se pri vseh treh

izbirah zahtevajo svojevrstna pismenost, e-kompetence in povezovalne spretnosti.

Stolpčni pregled nam tudi v tem primeru, poleg statistike aktualnih medijev, kaže njihov razvoj, ki sovpada z aktualnostjo uporabe.

Pred rezultati zadnjega vprašanja naj povzamemo prvi dve. Pri vprašanju 1) »Kaj ti je bližje?« je največ zanimanja požel internet, medtem ko je pri vprašanju 2) »Kaj bi izbral?« na prvem mestu iPad. V obeh primerih je knjiga pristala na enem izmed zadnjih mest.

Možni odgovori	Odgovori %	Odgovori št.
Knjiga	45,10	23
Blog	13,73	7
Članek	33,33	17
E-knjiga	7,84	4
Skupaj		51

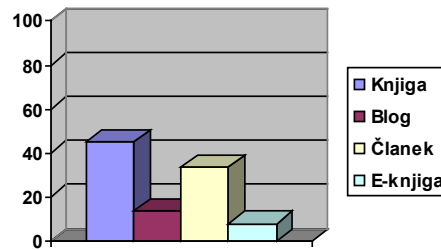
Tabela 3: Kaj rajši bereš?

Tretje in zadnje vprašanje se nanaša na branje. Učence smo vprašali, kaj rajši berejo. Na vprašanje je odgovorilo 51 anketirancev, 3 pa so ga preskočili.

Na prvo mesto so postavili knjigo, na drugo mesto članek, na tretje blog in na zadnje mesto e-knjigo. Kot je razvidno iz tabele, je na drugem mestu pristal članek, vendar je podatek pomanjkljiv, saj nismo navedli, kakšne vrste članek (revija, splet, časopis), zato je v tem primeru težko opredeliti veljavnost podatka.

Drugi trije podatki pa potrebujejo obrazložitev. Glede na prejete odgovore na prejšnji dve vprašanji bi pričakovali, da se bodo učenci tudi tokrat odločili podobno. Preseneča podatek, ki postavlja knjigo na prvo mesto. Res je sicer, da nismo opredelili, kako naj knjigo učenci vidijo, ali kot orodje ali kot nosilec sporočil. Zaradi tega s tem podatkom ne moremo ugotoviti ključnega namena, torej, ali knjigo berejo, ker je sama po sebi orodje ali ker prinaša sporočilo. Lahko pa knjigi vseeno

pripišemo vlogo orodja, ki ustvarja sinergijo s preteklostjo.

Slika 3: Kaj rajši bereš?

Podatek nakazuje soobstoj različnih pismenosti, ki od uporabnika zahteva, da je sposoben razumeti sporočila iz vseh okolij, orodij in medijev. Naveza na preteklost pa je podkrepljena s tradicijo branja knjig.

ZAKLJUČKI

Z odgovori na zgornja tri vprašanja smo želeli ugotoviti stanje interaktivne pismenosti v zadnjem triletju devetletne osnovne šole na območju slovenske Istre. Anketirance smo vprašali o različnih medijih, ki jih poznajo in uporabljajo.

Soobstoj različnih pismenosti namiguje k nadgradnji učnih metod v povezavi s tehnološkim napredkom. Relevanten je tudi podatek, da je v prihodnje iskati rešitve o poučevanju v učencih samih. Upoštevanje njihovega sveta in vseživljenjsko izobraževanje učitelja je vodilo prihodnosti. Vprašanje je, ali je učitelj sposoben tolikšnega prilagajanja, posodabljanja in hitrega dožemanja, kljub lastnemu prepričanju in izkušnjam? Ali se lahko sooča s tolikšnimi posodobitvami tekom svojega učiteljskega dela? Ali lahko pričakujemo raziskovalno skupino, ki bi pregledovala stanje pozornosti otrok na osnovnih šolah?

Raziskava podaja izhodišča za posodobitev poučevanja. Družba znanja je zahtevna in nestanovitna. S podporo dnevno posodobljajoče se informacijske dobe se na obzorju kažejo spremembe, med katere sodi tudi interaktivna pismenost. Vsebina pojma se navezuje na vseobsegajočo globalizacijo, ki spreminja svet, tako z vidika

ljudi kot tudi z vidika okolja. Vizija prihodnosti zato zajema celostni pogled na znanje, predvsem pa, kako ga sprejemamo, kako ga procesiramo in kako ga ohranjamo.

Raziskava prikazuje sinergijo med informacijsko dobo in preteklostjo. Kanaliziranje informacij v splet in povezovanje le-tega s knjigo, televizijo, telefonom in drugimi mediji je znak začetka interaktivnosti. Interaktivna pismenosti je pismenost, ki vodi k povezovalnemu učenju. Pri tem učitelj svoje poučevanje usmeri v več okolij in medijev ter ga prilagodi učenčevim pozornostim (naslov knjige, barva knjige, število strani, tehnologija itd.). Učenje z uporabo različnih medijev in orodij je lahko zahtevno, če učitelj nima motivacije po vseživljenjskem učenju. Je tudi vzrok za kratke stike v razredu, ker prihaja do nerazumevanja.

Enaindvajseto stoletje od nas ne zahteva, da se poslovimo od klasičnih medijev (knjiga, radio, TV itd.). Thomasova (et al., 2007) pravi: »Živimo v svetu raznolikih pismenosti, raznolikih medijev in raznolikih zahtev

po naši pozornosti«, zato mora biti interaktivnost zaznana, opredeljena in uporabljena, da zvečamo spekter spretnosti in znanja o tehnologijah, ki nam v preteklosti niso bile dojemljive, še manj kot obstoj neke interaktivne pismenosti, ki spreminja razsežnosti znanja v šolskih klopeh.

Literatura

- Bauman Zigmund (1998) *Globalization. The Human Consequences*. New York: Columbia University Press.
- Bauman Zigmund (1999) *La società dell'incertezza*. Bologna: il Mulino.
- Bauman Zigmund (2000) *Liquid Modernity*. Cambridge: Blackwell Publishers Ltd.
- Byram Michael (1997) *Teaching and assessing Intercultural Communicative Competence*. Bristol: Multilingual Matters Ltd.
- Čebren Neva (2012) *Intercultural communicative competence across the high school curriculum: Case studies drawing on insights gained from the Permit Project*. Koper: Univerzitetna založba Annales.

Davidson Cathy N. (2009) *The Future of Learning Institutions in a Digital Age*. London: MIT.

Dewey John (1933) *How We Think*. Boston MA: Houghton Mifflin Company.

Frau-Megis Divina (2012) Trans-literacy as the New Research Horizon for Media and Information Literacy. *Medijske študije*, let. 3 (št. 6): str. 14–26. Dostopno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=7793, 8. 1. 2014.

Gržina Cergolj Maja (2011) E-pismenost v šolski knjižnici. *Šolska knjižnica*, let. 21, (št. 2/3): str. 111–117.

O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse (2013) Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Thomas Sue et al. (2007) *Transliteracy: Crossing divides*. Dostopno na <http://firstmonday.org/article/view/2060/1908>, 6. 1. 2014.

Vehovar Vasja in Prevodnik Katja (2011) *E-kompetentni državljan Slovenije danes*. Dostopno na http://www.ris.org/upload/editor/1308110209DP1_e-kompetentnost.pdf, 6. 2. 2014.

biblos Z dotikom do knjig

Prva slovenska eKnjižnica in eKnjigarna

Ste že vključeni v slovensko e-knjižnico in e-knjigarno BIBLOS? Med naročniki servisa za oddaljeno izposajo e-knjig so ob skoraj vseh splošnih knjižnicah tudi univerzitetne knjižnice v Ljubljani in Mariboru ter NUK. **S pričetkom šolskega leta 2014/2015 začnemo svoje storitve ponujati tudi osnovnim in srednjim šolam.**

K sodelovanju smo pritegnili več kot 40 slovenskih založb, število e-knjig, ki so uporabnikom na voljo, pa je že preseglo 1000 enot. Katalog knjižnih del ob klasični slovenski literaturi zajema sodobno leposlovje domačih in tujih avtorjev, humanistiko, priročnike, otroške knjige ... pripravili pa smo tudi **obsežen nabor gradiv, ki so v skladu z učnim načrtom še zlasti pomembna za učence in dijake** (domača branja in izbor maturitetnih branj).

www.biblos.si

Pokličite nas! **01/ 200 37 05** ali biblos@zalozba.org